

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΜΥΡΙΝΑΣ

ΤΑΞΗ: Β

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ : ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
Μέσα και υλικά

ΜΕΛΗ ΟΜΑΔΑΣ:

1. Αρετή ☺☺☺
2. Μαρία ☺☺☺
3. Παναγιώτης ☺☺☺
4. Καλλιρρόη ☺☺☺

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2012-2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
Α. ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4
Β. ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	4
Γ. ΣΗΜΑΣΙΑ – ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΘΕΜΑΤΟΣ	4
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ (ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ	4
ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ)	
ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	5-9
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	10
Α. ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΗΞΑΜΕ ΜΕ ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΘΕΣΑΜΕ	10
Β. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ	10
Γ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ	10
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	11

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ομάδα μας ασχολήθηκε με τα μέσα και τα υλικά που χρησιμοποιούνται στη ζωγραφική. Πώς ανακαλύφθηκαν, ποια ήταν η εξέλιξή τους και πώς χρησιμοποιήθηκαν. Βρήκαμε και αναλύσαμε τα χαρακτηριστικά των υλικών και των μέσων ζωγραφικής.

Στο τέλος, αναφερθήκαμε στα υλικά και στα μέσα που χρησιμοποιήσαμε για την ζωγραφιά μας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τις καθηγήτριές μας , την κ. Δρίμτζια και την κ. Κυριλλίδου, που μας βοήθησαν στην δημιουργία της εργασίας μας, προσφέροντάς μας βιβλία σχετικά με την ζωγραφική.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α) ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο στόχος της παρούσας εργασίας μας είναι να καταγράψουμε τα μέσα και τα υλικά που απαιτούνται στη ζωγραφική .

Β) ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα ερωτήματα που θέσαμε είναι :

- 1) Ποια είναι τα πρώτα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν; Και πως εξελίχθηκε η πορεία τους;
- 2) Ποια είναι τα υλικά και πώς χρησιμοποιούνται;
- 3) α) Πως ανακαλύφθηκαν οι πρώτες μπογιές;
β) Πώς χρησιμοποιούσαν τα διάφορα υλικά;
- 4) Ποια είναι τα φυσικά και ποια τα χημικά υλικά; (επιβλαβήχ για το περιβάλλον)
- 5) Τι υλικά χρησιμοποιήσαμε για τον τοίχο;

Γ) ΣΗΜΑΣΙΑ-ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΘΕΜΑΤΟΣ

Ο λόγος για τον οποίο επιλέξαμε το συγκεκριμένο θέμα ήταν επειδή το θεωρήσαμε ενδιαφέρον. Ψάχνοντας πληροφορίες για τα Μέσα – Υλικά ανακαλύψαμε πολλά υλικά που χρησιμοποίησε ο άνθρωπος από την στιγμή που δημιουργήθηκε έως σήμερα. Ακόμη, τα διαχωρίσαμε σε φυσικά και χημικά καθώς και σε αυτά που είναι βλαβερά για το περιβάλλον.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Αρχικά, αναζητήσαμε πληροφορίες στο διαδίκτυο έχοντας ως σκοπό να απαντήσουμε στα ερωτήματα που θέσαμε παραπάνω. Στη συνέχεια, κάναμε βιβλιογραφική έρευνα στη βιβλιοθήκη του σχολείου μας και αντλήσαμε πληροφορίες από βιβλία σχετικά με το θέμα της εργασίας μας. Αφού μελετήσαμε τα βιβλία και τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις επιλέξαμε τις πιο σημαντικές και σχετικές πληροφορίες με την εργασία μας. Έπειτα, τις οργανώσαμε και τις καταγράψαμε.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Α) Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΡΩΜΑΤΟΣ

Η αναζήτηση του τί ακριβώς είναι το χρώμα και πώς λειτουργεί έχει ιστορία πολλών αιώνων, στη διάρκεια των οποίων αναπτύχθηκαν διάφορες θεωρίες και χρωματικά μοντέλα προκειμένου να δοθεί μια εξήγηση για τη φύση του χρώματος.

Οι πρώτες γνωστές μελέτες για το χρώμα έγιναν στην αρχαία Ελλάδα από τον **Αριστοτέλη**, ο οποίος ανέπτυξε την θεωρία πως το χρώμα υπήρχε με την μορφή ακτίνων που έστελναν οι Θεοί από τον ουρανό.

Η θεωρία του δεν αμφισβητήθηκε μέχρι την Αναγέννηση, οπότε και αναπτύχθηκαν πιο εξελιγμένα χρωματικά μοντέλα από τους **Acuilonius** και Sigfrid Forsius. Το σύστημα του Acuilonius ήταν η πρώτη προσπάθεια να οριστούν όλα τα χρώματα και βασιζόταν στις παρατηρήσεις του στα χρώματα που αλλάζουν στον ουρανό από την δύση μέχρι την ανατολή.

Β) Η προέλευση των φυσικών χρωμάτων

Από πολύ παλιά ήδη ο άνθρωπος χρησιμοποιούσε για βαφές φυσικές πρώτες ύλες. Οι άνθρωποι της λίθινης εποχής ζωγράφιζαν τους τοίχους των σπηλαίων με γήινα χρώματα. Πριν από τέσσερις χιλιάδες χρόνια χρησιμοποιήθηκε το ίντιγκο ως βαφή και ήδη πριν τρεις χιλιάδες χρόνια οι Ινδοί γνώριζαν τη γομαλάκα.

Τα γνήσια φυσικά χρώματα, βερνίκια ή και άλλα φυσικά χρώματα είναι στην ουσία τα μόνα χρώματα που μπορούν να αποκαλούνται οικολογικά ή βιολογικά, χωρίς να χρειάζονται την συγκάλυψη από κάποια αόριστη πιστοποίηση.

Γ) Τα χρώματα στην αρχαιότητα

Άσπρα χρώματα: Το σημαντικότερο άσπρο χρώμα ήταν το λευκό του μολύβδου. Αν και απαντάται στη φύση με τη μορφή του ορυκτού **κερουσίτη**, υπήρξε από τις πρώτες χρωστικές που παρασκευάστηκε τεχνητά από μεταλλικό μολύβδο και ξύδι. Ο **Πλίνιος** αναφέρει ότι το πιο ξακουστό εργαστήριο ήταν στη Ρόδο. Η χρήση του συνεχίστηκε μέχρι και τον 18^ο αι όμως ήταν δηλητηριώδες και μαύριζε με τον καιρό, έτσι αργότερα αντικαταστάθηκε από τον τσίγκο και αργότερα από το οξειδίο του τιτανίου. Η **μηλιά** είναι κι αυτή ένα λευκό χρώμα που βρίσκεται σε φυσική μορφή ανάμεσα στα βράχια και η καλύτερη βρισκόταν στη Μήλο απ' όπου πήρε και το όνομά της. Για λευκό χρώμα χρησιμοποιήθηκε και η **κιμωλία**.

Μαύρα χρώματα: Το μαύρο χρώμα είναι ο άνθρακας, το σπουδαιότερο χημικό στοιχείο που χρησιμοποιήθηκε ως χρώμα και το έπαιρναν από την καύση οστών ενώ το καλύτερο μαύρο έβγαινε από το καμένο **φίλντισι**. Μαύρο έπαιρναν επίσης και από καύση ξύλων. Το καλύτερο ξυλοκάρβουνο θεωρούταν ότι προέρχεται από νέα βλαστάρια κλήματος αμπέλου. Ξυλοκάρβουνα χρησιμοποιούνταν με τη μορφή λεπτών ράβδων για τη σχεδίαση. Για να χρησιμοποιηθεί σαν χρώμα μετατρέπóταν σε σκόνη. Καλής ποιότητας μαύρο προερχόταν από το κουκούτσι του ροδάκινου και τα κελύφη των αμυγδάλων. Άλλο μαύρο ήταν το **φούμο** που μετατρέπóταν σε μελάνι με την ανάμιξή του με **κόμμι**. Για την παραγωγή του άφηναν μια φλόγα να παίζει κάτω από μια ψυχρή επιφάνεια και μάζευαν την καπνιά που συσσωρευόταν σ' αυτήν. Η φλόγα συνήθως δημιουργείται από λαμπάδα από κερί μέλισσας.

Κίτρινα χρώματα: Τα κίτρινα χρώματα που χρησιμοποιούνταν ευρέως ήταν οι **ώχρες**, κίτρινες γαίες προερχόμενες από τη σκουριά του σιδήρου. Άλλο κίτρινο σκούρο χρώμα είναι η **σιέννα** ωμή που προέρχεται απ' τη γη και πήρε το όνομά της από την πόλη **Σιέννα** όπου και βρέθηκε. Για την παραγωγή κίτρινου χρώματος χρησιμοποιούνταν επίσης και ο κρόκος, **ζαφούρα**.

Κόκκινα χρώματα: Ως κόκκινα χρώματα χρησιμοποιούνταν τα οξείδια του σιδήρου. Τα κοιτάσματα του **αιματίτη** θεωρούνταν σημαντική πηγή για κόκκινο χρώμα. Μια κόκκινη ώχρα που είναι γνωστή από την αρχαιότητα είναι η **σινώπια** που χρωστά το όνομά της στην πόλη **Σινώπη** του Ευξείνου Πόντου απ' όπου προερχόταν η καλύτερη ποιότητα. Εξαιρετικής ποιότητας έβγαινε και απ' τις σπηλιές της Λήμνου και της Καππαδοκίας. Ένα κόκκινο προς πορτοκαλί είναι η **σανδαράχη**, φυσικό χρώμα, ορυκτό, το θειούχο αρσενικό και χρησιμοποιούνταν μέχρι τον 19^ο αιώνα. Ένα απ' τα φωτεινά κόκκινα χρώματα είναι το **κιννάβαρι** ή **βερμιγιόν** που βγαίνει από

τον υδράργυρο, μετά από αλληπάλληλες καύσεις με θείο. Άλλο κόκκινο χρώμα είναι το χονδροκόκκινο, προερχόμενο από την σκουριά του σιδήρου. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης και οι κόκκινες λάκκες που ήταν οργανικής προελεύσεως όπως η λάκα από κόμμα Ινδιών, από κισσό και από κόκκο. Τέλος τεχνητό κόκκινο χρώμα ήταν και το μίνιο ή κόκκινο του μολύβδου.

Μπλε χρώματα: Ένα σημαντικό μπλε που χρησιμοποιούταν από την κλασική αρχαιότητα είναι ο **αζουρίτης**. Από τον **λαζουρίτη** προέρχεται το μπλε ουλτραμαρίν που σημαίνει πέρα από τις θάλασσες διότι υπήρχε αποκλειστικά στην Περσία. Για την παραγωγή του απαιτούνταν περίπλοκες μέθοδοι γι' αυτό και ήταν ένα ακριβό υλικό και μέσον για πολυτέλεια. Άλλη μια ομάδα μπλε είναι οι ενώσεις χαλκού με αμμωνία.. Το μπλε κοβαλτίου χρησιμοποιήθηκε ευρέως καθώς επίσης και το **λαζούρι**. Λαζούρι ονομαζόταν και το ινδικό, που είναι ένα χρώμα μαβί, φυτικό και το έφερναν απ' την Ινδία, ενώ αργότερα αντικαταστάθηκε από το λουλάκι που είναι επίσης φυτικό προϊόν και έχει χρώμα βαθύ μπλε. Μπλε χρώματα έχουμε και προερχόμενα από βιολέτες και κυάνους.

Πράσινα χρώματα: Πράσινα χρώματα παράγονταν από τα ώριμα μούρα του φυτού ράμνου και από τα άνθη της ίριδας. Το πιο συνηθισμένο, γνωστό ως πράσινο της Ελλάδας είναι ένας οξικός χαλκός ο οποίος παρασκευάζεται συνήθως με την επεξεργασία κάποιας μορφής χαλκού με οξύ. Άλλο πράσινο χρώμα είναι ο **μαλαχίτης**, ένα πράσινο ορυκτό που χρησιμοποιήθηκε ήδη στην προδυναστική Αίγυπτο, μέχρι το 1800, οπότε αντικαταστάθηκε από τις συνθετικές πράσινες χρωστικές. Επίσης χρησιμοποιούνταν και οι πράσινες γαίες που αποκαλούνται και **terraevertae**.

Κάποια χρώματα ήταν ακριβά, για παράδειγμα τα ορυκτά που έρχονταν από μακριά. Άλλα χρώματα ήταν δυσεύρετα, ενώ τα τεχνητά χρώματα είχαν δύσκολη και χρονοβόρα παρασκευή. Αυτοί οι παράγοντες σε συνδυασμό με τις προσωπικές προτιμήσεις και την τεχνοτροπία που ακολουθούσε ο ζωγράφος, επηρέαζαν την επιλογή του.

Μέσα – Υλικά

Ασχοληθήκαμε με κάποια συγκεκριμένα υλικά τα οποία είναι τα ακόλουθα :

Κάρβουνο: Προσφέρεται σε δύο τύπους.

- ❖ Με μορφή μολυβιού (που ξύνεται με ξύστρα)
- ❖ Με τη μορφή απανθρακωμένου κλαδιού φλαμουριάς, κερασιάς ή άλλου δέντρου.

Επιλέγουμε για καλύτερο αποτέλεσμα κάρβουνα ούτε μαλακά , ούτε σκληρά.

Τέμπερα: Η ζωγραφική τέμπερας προσφέρεται εξίσου καλά στην απόδοση των πιο λεπτών και των πιο ρωμαλέων σχεδίων , αλλά επιβάλλει αυτόν τον αναπόδραστο όρο και για τα δύο: ότι αυτά θα πρέπει να έχουν αποκρυσταλλωθεί σε γραφικά στοιχεία. Το σχέδιο μπορεί να είναι πλήρως νατουραλιστικό στην κατασκευή του και στην απόδοση του φωτός και της σκιάς , ή μπορεί να είναι τελείως αφηρημένο και αυθαίρετο , μπορεί να διαμορφωθεί για λεπτό και ακριβή χειρισμό, ή για τολμηρή και ελεύθερη επεξεργασία.

Η τέμπερα δεν είναι ένα μέσο για σκιστάρισμα ή για απερίσκεπτη εργασία : είναι ένα πολύ εξελιγμένο , σταθερό μέσο για τελική , προσεκτική εκτέλεση.

- **Αβγοτέμπερα:** Χρησιμοποιήθηκε αρχικά από Βυζαντινούς αγιογράφους. Για την παρασκευή της αβγοτέμπερας χρειάζεται ένας κρόκος φρέσκου αβγού κότας, ο οποίος αφού καθαριστεί καλά από το ασπράδι που είναι κολλημένο πάνω του , αναμειγνύεται με μια ή δύο κουταλιές της σούπας κρύο νερό και δύο ή τρεις σταγόνες ξύδι. Αυτό δρα ως συντηρητικό και καθιστά το μείγμα λιγότερο λιπαρό, με αποτέλεσμα να γίνεται πιο εύκολο στη χρήση του.

Στένσιλ: Στα ελληνικά ονομάζεται διατρυτό επειδή φτιάχνεται από ένα διατρυτό πρότυπο , συνήθως από χαρτόνι ή άλλα υλικά που διαπερνούνται δύσκολα από χρώμα , χρησιμοποιείται για να δημιουργηθούν συγκεκριμένα σχέδια γκράφιτι .

Η τεχνική στένσιλ στην εικαστική τέχνη αναφέρεται επίσης ως *rahoir*.

Σπρέι: Είναι ένας τύπος του χρώματος που έρχεται σε ένα σφραγισμένο δοχείο υπό πίεση και απελευθερώνεται σε μια λεπτή ομίχλη σπρέι όταν πατάμε μια βαλβίδα κουμπί.

Επιπλέον, ασχοληθήκαμε με διάφορα μέσα που χρησιμοποιούνται στη ζωγραφική. Μερικά από αυτά είναι τα εξής:

❖ **Πινέλο:** Είναι ένας θύσανος από τρίχες προσαρμοσμένος στο άκρο μιας ξύλινης ή πλαστικής λαβής , που χρησιμοποιείται κυρίως για το άπλωμα χρώματος πάνω σε μια επιφάνεια.

❖ **Παλέτα:** Είναι εργαλείο ζωγράφου που αποτελείται από μια επιφάνεια , συνήθως σχήματος ωοειδούς , με τρύπα στην οποία περνιέται ο αντίχειρας και στην οποία ο ζωγράφος τοποθετεί διάφορα χρώματα για να τα χρησιμοποιεί εύκολα όταν ζωγραφίζει.

❖ **Καμβάς:** Είναι ένα ειδικό ύφασμα για ζωγραφική

❖ **Σπάτουλα:** Είναι ένα εργαλείο με λαβή και πλατύ και λεπτό έλασμα, που χρησιμοποιείται κυρίως για το ανακάτεμα ή για την τοποθέτηση υλικών.

❖ **Μουσαμάς:** Κατασκευάζεται από ίνες βαμβακιού ή λιναριού σήμερα, ωστόσο ιστορικά κατασκευάζονταν από ίνες κάνναβης .

❖ **Καβαλέτο:** Τρίποδο που χρησιμοποιεί ένας ζωγράφος ως βάση υποστήριξης ενός τελάρου που ζωγραφίζει.

Τα υλικά τα οποία χρησιμοποιήσαμε για την ζωγραφιά στον τοίχο είναι τα εξής :

- Πλαστικό, ακριλικό , οικολογικό χρώμα
- Πινέλα
- Ρολά
- Κάρβουνο
- Γομολάστιχα για το κάρβουνο
- Δοχεία για χρώμα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά από την ανάλυση δεδομένων καταλάβαμε πως η ζωγραφική δημιουργήθηκε εκατοντάδες χρόνια πριν και εξελίσσεται συνεχώς .Ακόμη, υπάρχουν ποικίλα μέσα και υλικά που χρειάζονται στην πραγματοποίηση μιας καλλιτεχνικής δημιουργίας. Συνεπώς, με την σωστή χρήση χρωμάτων και μέσων έχουμε την δυνατότητα και την ικανότητα να δημιουργήσουμε απελευθερώνοντας το πνεύμα μας και την φαντασία μας .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διαδίκτυο

http://el.wikibooks.org/wiki/%CE%96%CF%89%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%AC%CF%81%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%82

<http://www.nomika-epilekta.gr/strepsodikopanoyrgia/dokimia/ta-xromata-stin-arxaiotita>

Βιβλία :

Daniel V. Thompson, Αυγοτέμπερα (θεωρία και πρακτική), Εκδόσεις Αρμός.

Daniel V. Thompson, Οι τεχνικές και τα υλικά της μεσαιωνικής ζωγραφικής, Εκδόσεις Αρμός

Καλλιτεχνικά ρεύματα

Γιάννης . ☺☺☺ Αριστέα . ☺☺☺ Λάμπης☺☺☺ Αρετή . ☺☺☺ Παναγιώτης ☺☺☺

Νεοκλασικισμός

Γεννήθηκε ως αντίδραση στο μπαρόκ και στο ροκοκό, στα 1760, στη Ρώμη.

Στα νεοκλασικά έργα παρατηρείται η υπεροχή του σχήματος αντί του χρώματος, τα κλειστά περιγράμματα, το ευδιάκριτο σχέδιο και η αποφυγή των βίαιων χρωματικών αντιθέσεων. Είναι πίνακες αυστηρών και συντηρητικών κανόνων και αναλογιών. Τα θέματα είναι παρμένα κυρίως από την αρχαία Ρώμη και την Ελλάδα, με εξιδανίκευση του γυμνού ανθρώπινου σώματος, κυρίως σε παγερές στάσεις. Είναι μια απόπειρα επιστροφής στην αρχαιότητα.

Από τους κύριους εκφραστές είναι:

Anton Raphael Mengs, Jacques-Louis David, Ingres

“ Σαβίνες ”
David (1785)

Ρομαντισμος

Καλλιτεχνικό ρεύμα που ξεκίνησε στη Γερμανία γύρω στο 1800.

Χαρακτηρίζεται από έργα που έχουν πλούσια χρώματα, αντιθετικά χρώματα και αδρές πινελιές που δεν ακολουθούν πιστά τα περιγράμματα. Αυτή η ελευθερία, σε συνδυασμό με τα γεμάτα κίνηση και ενέργεια θέματα, προκαλούν στον θεατή όμορφα συναισθήματα και του διεγείρουν τη φαντασία. Οι ζωγράφοι αντλούν τα θέματά τους από τη σύγχρονη εποχή και το περιβάλλον με μια ιδιαίτερη αγάπη για τα εξωτικά θέματα και για τους αγώνες των λαών για την ελευθερία.

Από τους κύριους εκφραστές είναι: Goya, Delacroix, Turner, David Friedric, Théodore Gericault

'' Η ελευθερια οδηγει το λαο'' Delacroix (1830)

Ρεαλισμος

Γεννήθηκε στη Γαλλία γύρω στα 1840.

Είναι η ζωγραφική της πραγματικότητας. Ζωγραφίζω αυτό που βλέπω, ότι είναι αληθινό. Τα έργα χαρακτηρίζονται από την έλλειψη καλλωπισμού, καθώς παρουσιάζουν το θέμα όπως πραγματικά είναι χωρίς να το ωραιοποιούν. Επίσης δίνουν θέση πρωταγωνιστή ακόμη και στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα, εμφανίζοντας με ειλικρίνεια τη σκληρή καθημερινότητά τους. Όμορφες φωτοσκιάσεις, ζωντανά χρώματα απλωμένα με αδρές πινελιές, πράγματα, ζώα και άνθρωποι ρεαλιστικά αποτυπωμένα. Σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του ρεαλισμού είχε και η εφεύρεση της φωτογραφικής μηχανής.

Από τους κύριους εκφραστές είναι: Gustave Courbet, Édouard Manet, Edgar Degas, Daumier, Millet

“ Καλημερα κυριε Courbet”
Courbet(1849)

“New Orlean Cotton Exchange”
Degas (1873)

Νατουραλισμος

Ξεκίνησε στη Γαλλία γύρω στα 1860 από μια ομάδα ζωγράφων, της σχολής της Μπαρμπιζόν, που προσπαθούσαν να έρθουν σε μια πιο κοντινή επαφή με τη φύση.

Ο όρος προέρχεται από τη λατινική λέξη “natura” που σημαίνει η φύση. Είναι ένα είδος ρεαλιστικής ζωγραφικής. Οι νατουραλιστές ζωγραφίζουν κυρίως τοπία αλλά και ανθρώπους ψυχρά, αμέτοχα, όπως ένα αντικείμενο. Έχει περιγραφικό χαρακτήρα και καταγράφει τα πράγματα πιστά, με συνθέσεις και χρωματικούς τόνους καλοδουλεμένους.

Από τους κύριους εκφραστές είναι: Théodore Rousseau, Camille Corot

“Mare et Lisiere de Bois”
Rousseau(1865)

“Λιβαδι με δεντρα”
Corot(1870)

Υπερρεαλισμος ή Σουρεαλισμος

Γεννήθηκε γύρω στο 1920 στο Παρίσι ως αντίδραση στην καταστροφικότητα του Ντανταϊσμού.

Ήταν ένα ευρύτερο καλλιτεχνικό και πολιτικό ρεύμα, σαν επαναστατικό κίνημα, με μια ευρύτερη αναθεώρηση των αξιών της ανθρώπινης ζωής με ιδρυτή τον ποιητή André Breton. Ονειρικές καταστάσεις ζωγραφισμένες με συμβατικό τρόπο. Πραγματικά και ρεαλιστικά στοιχεία συνυπάρχουν σε συνθέσεις που είναι πέρα από τη λογική και τη φαντασία.

Από τους κύριους εκφραστές είναι: Giorgio de Chirico, Salvador Dalí, Joan Miró

“Οι προκλήσεις του Αγίου Αντωνίου”
Dali (1946)

“The Garden”
Miro

“Εκτορας και Ανδρομαχη”
De Chirico (1917)

ΜΕΤΑ-MONTEPΝΙΣΜΟΣ

Ο μετά μοντερνισμός ή κυριολεκτικά η Δια-Πρωτοπορία, καλλιτεχνικό ρεύμα του δευτέρου μισού του 20ου αιώνα, εισήγαγε ένα πνεύμα ελευθερίας; την ελευθερία του καλλιτέχνη να παίρνει στοιχεία από όποια εποχή και τάση του κόσμου της Τέχνης του αρέσει. Μπορεί να αντλήσει έμπνευση από παντού και δεν πιέζεται να αναλάβει τη σκυτάλη στο γρήγορο δρόμο της εναλλαγής των πρωτοποριών. Η καινοτομία δεν είναι πια ούτε ζητούμενο ούτε κριτήριο για την αξιολόγηση του έργου. Αφού όλα έχουν γίνει και έχουν λεχθεί στην Τέχνη.

Καλλιτέχνες:

Ο Ιταλός αρχιτέκτονας Άλντο Ρότσι (1931-1997) πειραματίστηκε πάνω στα χρώματα και τα υλικά, στο πλαίσιο μιας αρχιτεκτονικής, όμως, που συνεχίζει να βασίζεται στην επανάληψη λίγων αλλά βασικών αρχιτεκτονικών στοιχείων, τα οποία μεταφέρουν τις μνήμες από την ιστορία της πόλης.

teatro del mondo 1980

Ένας άλλος καλλιτέχνης είναι ο Πάικ ο οποίος ασχολείται με τη Βίντεο – Αρτ. Για τον Πάικ οι συσκευές τηλεοράσεων είναι αντικείμενα και θα έπρεπε να γίνονται

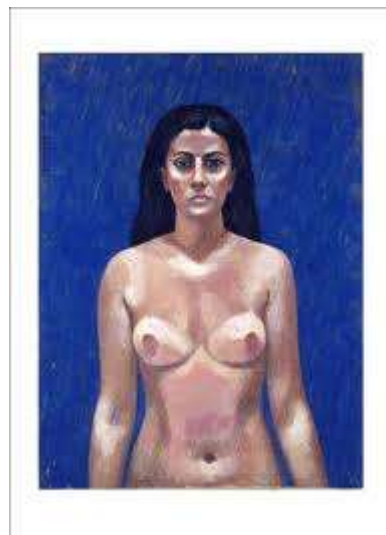
αντιληπτά ως τέτοια. Με τις Βίντεο εγκαταστάσεις του μας εφιστά την προσοχή στους κινδύνους της καθημερινής παθητικής αφομοίωσης της τηλεοπτικής εικόνας. Η συνεχής ροή της ισοπεδώνει κάθε περιεχόμενο, από το πιο τραγικό ως το πιο δευτερεύον, και στον παθητικό θεατή αλλοιώνεται η κρίση και χάνεται η ευαισθησία του.

ΝΕΟΣ ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

Πότε ξεκίνησε: Ο ρεαλισμός αποτέλεσε καλλιτεχνικό ρεύμα της [ζωγραφικής](#) την περίοδο [1850-1880](#). Στα μέσα του [19ου αιώνα](#) ορισμένοι καλλιτέχνες αρχίζουν να απορρίπτουν τον αισθηματισμό του [Ρομαντισμού](#) και επιδιώκουν να ξανα-απεικονίσουν τη ζωή με ρεαλιστικό τρόπο.

Πού ξεκίνησε: Στη [Γαλλία](#) ο ζωγράφος [Γκουστάβ Κουρμπέ](#) εξέφρασε τη βασική ιδέα αυτού του ρεύματος, που έγινε γνωστό με τον όρο "Ρεαλισμός", με αυτά τα λόγια: *"Η ζωγραφική ... δεν είναι τίποτε άλλο από αναπαράσταση των πραγματικών και συγκεκριμένων πραγμάτων"*.

Οι ζωγράφοι και οι λογοτέχνες του ρεαλισμού προσπαθούσαν να απεικονίσουν τη ζωή όπως ήταν, δεν επιδίωκαν να ξεφύγουν από την πραγματικότητα.

Καλλιτεχνικά ρεύματα

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΜΥΡΙΝΑΣ

ΤΑΞΗ: Β

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ : ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΜΕΛΗ ΟΜΑΔΑΣ:

1. Παναγιώτης ☺☺☺
2. Βάσω ☺☺☺
3. Αριστέα ☺☺☺
4. Σωτηρία ☺☺☺

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2012-2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	4
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ (ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ)	4
ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	4-8
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	11
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	12

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ομάδα μας ασχολήθηκε με τις τοιχογραφίες όπου ψάχνοντας χρονολογικά βρήκαμε πολλές εξελίξεις και επιλέξαμε να γράψουμε στην εργασία μας για μερικές από αυτές καθώς ήταν παρά πολλές για να της συμπεριλάβουμε όλες στην εργασία μας έχουμε βρει πληροφορίες για τη προϊστορία τη βυζαντινή ζωγραφική. Τέλος βρήκαμε πληροφορίες για τα graffiti.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τις καθηγήτριές μας , την κ. Δρίμτζια και την κ. Κυριλλίδου, που μας βοήθησαν στην εργασίας μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο στόχος της εργασίας μας είναι να δούμε τις εξελίξεις των τοιχογραφιών στο πέρασμα του χρόνου από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Οι καλλιτέχνες επηρεάζονται πάντα από τις οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε περίοδο. Γι' αυτό το λόγο, διαφέρει ο τρόπος που κάθε φορά απεικονίζουν την πραγματικότητα . Πολλές φορές το κράτος ή άλλοι ισχυροί φορείς π.χ εκκλησία , ιδρύματα χρηματοδοτούν πολυδάπανες δημιουργίες όπως είναι οι τοιχογραφίες και τα ψηφιδωτά (Βυζαντινοί Αυτοκράτορες, Παπική Εξουσία)

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ξεκινήσαμε να αντλούμε πληροφορίες από βιβλία τα οποία δανειστήκαμε από την βιβλιοθήκη και από το διαδίκτυο.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

- Η δημιουργική παρόρμηση του ανθρώπου αποτυπώνεται από την εποχή που ο Homo sapiens αρχίζει να σχεδιάζει στους βράχους και να φτιάχνει αντικείμενα . Τα δημιουργήματα αυτά χρονολογούνται από το 30.000 μέχρι το 10.000 π.Χ περίπου . Από τα σημαντικότερα δημιουργήματα ανάμεσα στο 20.000 και 10.000 π.χ. είναι οι βραχογραφίες που βρεθήκαν κυρίως στην Ευρώπη σε μια ευρεία περιοχή οποία εκτείνεται από την Πορτογαλία μέχρι τη Ρωσία. Σήμερα είναι γνωστά περισσότερα από 300. Από τα σημαντικότερα είναι αυτά του Λασκό στη νοτιοδυτική Γαλλία και της Αλταμίρα στην βόρεια Ισπανία. Επάλληλα ζωγραφισμένες οι παραστάσεις απεικονίζουν ζώα όπως βίσονες, ελάφια, ταύρους, άλογα τα οποία φαίνονται να κινούνται. Μαγικές ιδιότητες πρέπει να φανταστεί κανείς ότι αποδίδονταν στις μορφές αυτές , καθώς παρατηρούνται ακόμη

και σήμερα παρόμοιες δοξασίες σε κυνηγετικές φυλές που έχουν επιζήσει όπως τους Μπουσμέν της Νότιας Αφρικής και στις Αβορίγινες της Αυστραλίας.

- Το ερώτημα που απασχολούσε τους επιστήμονες ήταν το πώς ζωγράφιζαν το εσωτερικό των σπηλαίων χωρίς να βλέπουν εικόνες καθώς δεν γίνεται ο άνθρωπος να ζωγραφίζει κάτι που δεν έχει δει. Επίσης πολλές τοιχογραφίες σε σπηλαία επικαλύπτονταν από κουκίδες και γραμμές με αποτέλεσμα να μην φαίνονται οι τοιχογραφίες. Οι κυρίαρχη θεωρία των αρχών του 20^{ου} αι. ήταν ότι απεικονίζουν εικόνες κυνηγιού. Πολύ αργότερα όμως μια καινούργια θεωρία του ινστιτούτο ψυχολογίας της Αγγλίας, η οποία ήταν πολύ πιο πειστική, είναι η εξής: όταν οι άνθρωποι έμπαιναν στα σπηλαία είτε για να προφυλαχτούν από το καιρό είτε από τους πολέμους που γίνονταν καθώς ήταν σκοτεινά έβλεπαν τις κουκίδες και τις γραμμές αυτές ως αποτέλεσμα της έλλειψης φωτός μέσα στο σπηλαίο

- οι γραμμές και οι κουκίδες εξηγούνται από έναν επιστήμονα που είχε φτιάξει μια συσκευή που αποτελείται από μια μάσκα και LED λαμπάκια. Μέσω ενός προγράμματος στον υπολογιστή έφτιαχνε διαφορά μοτίβα με τα λαμπάκια. Όταν κάποιος φορούσε την μάσκα έβλεπε κουκίδες και τελείες οπού έμοιαζαν αρκετά με τις ανεξήγητες τοιχογραφίες στα σπήλαια.

- Οι τοιχογραφίες της μινωικής περιόδου 2000-1930 πΧ ήταν μέρος της αρχιτεκτονικής καθώς χρησιμοποιούταν ως διακόσμηση επίσης την εποχή εκείνη οι τοιχογραφίες ενώ επικρατούσε τριχρωμία (κόκκινο, μαύρο, λευκό) αργότερα το 1700-1400 πΧ (νεοανακτορική εποχής) ξεκίνησε μια τεχνοτροπία που χαρακτηρίζεται από την χρήση του κίτρινου και του γαλάζιου χρώματος και πολυχρωμία από ζωντανά φωτεινά χρώματα. Συνήθως απεικονίζόντουσαν επαναλαμβανόμενα διακοσμητικά μοτίβα συνδεδεμένες σπείρες, ρόδακες, κρίκους, πλεξίδες καθώς και φυτά λουλούδια βράχους ζώα και πουλιά επίσης και πέρδικες, κυνοκέφαλους, πιθήκους, δελφίνια, χταπόδια, σφουγγάρια, κοράλλια, ανάγλυφους γρύπες επίσης συνηθίζονται και σκηνές από ταυρομαχίες

- Οι ανθρώπινες μορφές κινούνται ελεύθερα. Το σώμα των αντρών είναι κόκκινο, ενώ των γυναικών είναι λευκό. Δίνονται λεπτομέρειες στα φορέματα, στα φτερά των πουλιών, στην επιφάνεια βράχων.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Εξέλιξη της Βυζαντινής τοιχογραφίας

Η εξέλιξη της βυζαντινής τοιχογραφίας παρακολούθησε την ιδεολογική και ιστορική πορεία που διέγραψε στη χλιετή ζωή της η βυζαντινή αυτοκρατορία.

Από τους πρώτους βυζαντινούς χρόνους μέχρι την εικονομαχία σώθηκε μικρός αριθμός τοιχογραφιών που δείχνουν ότι την περίοδο αυτή οι ιδέες και αρχές του ελληνορωμαϊκού κόσμου παραμένουν ζωντανές. Οι μορφές με κλασική χάρη και αβρότητα, ζωηρή κίνηση και πλαστικότητα, αποδίδονται με τις αρχές της ελληνοβυζαντινής ζωγραφικής και αποκτούν νέο περιεχόμενο για να αποτυπώσουν τα ιερά πρόσωπα της νέας θρησκείας.

Μονή της Χώρας (Κωνσταντινούπολη)

ΨΗΦΙΔΩΤΑ

Με το όρο **ιστορία του ψηφιδωτού** εννοείται η διαχρονική θεώρηση της συγκεκριμένης τέχνης από την προϊστορία έως τη σύγχρονη εποχή, με τους συναφείς ιστορικούς κύκλους άνθησης, παρακμής και αναγέννησης του ενδιαφέροντος των καλλιτεχνών, πρώιμων ή ύστερων για την απεικονιστική δύναμη της ψηφιδωτής σύνθεσης. Το ιστορικό περίγραμμα της τέχνης του ψηφιδωτού διαιρείται σε τρεις κύριες φάσεις, με τις επιμέρους αναλυτικές περιόδους τους:

- Την αποκαλούμενη «κλασική» από τις απαρχές της τέχνης στην Εγγύς Ανατολή έως τα θολωτά ψηφιδωτά της πρωτοχριστιανικής τέχνης (Sta. Costanza).
- Τη μεγάλη «Μεσαιωνική-Βυζαντινή» φάση με τα εντοιχισμένα και θολωτά ψηφιδωτά
- Τη «σύγχρονη» φάση, η οποία ξεκινά με την αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος κατά την περίοδο της Αναγέννησης.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΨΗΦΙΔΩΤΑ

Με την άνοδο της βυζαντινής αυτοκρατορίας από τον 5ο αιώνα τούτη η μορφή τέχνης απέκτησε νέα χαρακτηριστικά. Σε αυτά τα χαρακτηριστικά περιλαμβάνονται οι ασιατικές τεχνοτροπικές και ειδολογικές επιδράσεις και η χρήση ειδικών υάλινων ψηφιδών που κατασκευάζονταν στη βόρεια Ιταλία καταρχήν και τις γνωρίζουμε με τον γενικό όρο σμάλτα. Τα σμάλτα κατασκευάζονταν από παχιά στρώματα έγχρωμης υάλου, είχαν ακανόνιστη επιφάνεια και περιείχαν μικροσκοπικές φυσαλίδες αέρα. Ενίοτε στην οπίσθια όψη τους ήταν καλυμμένα με αργυρά ή χρυσά λεπτά φύλλα, προκειμένου να παράγουν το ανάλογο αισθητικό αποτέλεσμα της υποφώσκουσας φωτεινότητας, μιας αφαιρετικής διάστασης της ιερότητας, που δεν απαντάται σε καμία άλλη περίοδο της τέχνης του ψηφιδωτού.

Μονή της Χώρας (Κωνσταντινούπολη)

Μονή της Χώρας (Κωνσταντινούπολη)

Μονή Οσίου Λουκά (Βοιωτία)

ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Γκράφιτι είναι η αναγραφή κειμένου όπως συνθημάτων ή η ζωγραφική σε επιφάνειες που συνήθως βρίσκονται σε δημόσιους χώρους (για παράδειγμα σε τοίχους). Πρωτοεμφανίστηκε την ίδια περίοδο και στα ίδια μέρη που αναπτύχθηκε το κίνημα του Χιπ χοπ, από τον ίδιο καταπιεσμένο κόσμο. Γι' αυτό πολλοί θεωρούν ότι αποτελεί μέρος της κουλτούρας χιπ χοπ. Η περίοδος 1971-1974 αναφέρεται ως μία "πρωτοποριακή εποχή", κατά την οποία τα γκράφιτι υποβλήθηκαν σε ένα κύμα στις μορφές και τη δημοτικότητα. Σύντομα μετά από τη μετανάστευση στη Νέα Υόρκη, το Μπρόνξ (Μανχάταν) παρήγαγε έναν από τους πρώτους καλλιτέχνες γκράφιτι για να κερδίσει την προσοχή των μέσων στη Νέα Υόρκη.

- Μερικά από τα είδη γκράφιτι που παρουσιάζονται σήμερα είναι:
- Σε εξωτερικούς τοίχους (συνήθως σε τοίχους στους δρόμους). Όταν γίνονται σε ένα προσωπικό χώρο που το βλέπουν ελάχιστοι, δεν θεωρείται γκραφίτι.
- Συνθήματα
- Ζωγραφική (φαινόμενο προερχόμενο από την Αμερική – ΗΠΑ)
- Διαμαρτυρία (για παράδειγμα στην Βόρεια Ιρλανδία, με τα *murals* που απαθανατίζουν νεκρούς και θέματα από τις συγκρούσεις με τους Βρετανούς)
- Σε εσωτερικούς τοίχους και επιφάνειες (συνήθως μικρού μεγέθους), π.χ. τουαλέτες, σκοπιές, θρανία
- Αυτοσχέδια ποιήματα

TAG ΚΑΙ TAGGING

Το "tag" (στα ελληνικά "ταγκιά") είναι η υπογραφή που γίνεται με σπρέι σε έναν τοίχο, από τον καλλιτέχνη ενός γκραφίτι ή και μόνη της. Σε ένα γκραφίτι η υπογραφή είναι μικρή και βρίσκεται ή μέσα στην ζωγραφιά ή κάτω σε μια άκρη (δεν γίνεται να είναι πιο μεγάλο το tag απ' το graffiti). Tagging είναι όταν είναι η μία υπογραφή (ή γκραφίτι) πάνω στην άλλη. Συνήθως οι τοίχοι αυτοί έχουν tags και graffiti που έχουν αλλοιωθεί με το πέρασμα του χρόνου

Η ΦΥΛΗ ΤΩΝ ΣΑΝ

Οι σαμάνοι στη φυλή Σαν Κατά τους Σαν, ο φυσικός και υπερφυσικός κόσμος είναι άρρηκτα δεμένοι, με τις σπηλαιογραφίες που εντοπίζονται σε περιοχές της νότιας Αφρικής να μαρτυρούν το ζωτικής σημασίας ρόλο που έπαιζε ο σαμανισμός στο πολιτισμό των Σαν. Ο λαός των Σαν πιστεύει ότι ο Καγκν δημιούργησε τον κόσμο μέσα από ένα όνειρο και ότι οι σαμάνοι μπορούν να περιέλθουν σε μια αντίστοιχη, ονειρική κατάσταση για να εξασκήσουν τις δυνάμεις τους ώστε να προκαλέσουν βροχή, να θεραπεύσουν ή να ασκήσουν μαγεία. Όταν ένας σαμάνος ονειρεύεται, πιστεύουν ότι έχει πεθάνει και ότι η καρδιά του έχει γίνει ένα αστέρι.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπεράναμε ότι όπως ήταν λογικό στο πέρασμα του χρόνου η τοιχογραφίες εξελίχθηκαν ιδιαίτερα. Επίσης, οι τοιχογραφίες εξυπηρετούσαν διάφορους σκοπούς όπως την απεικόνιση του κόσμου την διδασκαλία και την έκφραση των ανθρώπων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διαδίκτυο

<http://www.gistor.gr/istoria/2008-10-23-11-16-25/2008-10-23-11-31-36/2008-10-23-15-35-09/2008-10-30-10-28-08/148-2008-10-30-10-32-48>

<http://minoan.yolasite.com/wallpapers.php>

http://oneiriko-metaixmio.blogspot.gr/2011/04/blog-post_29.html

Βιβλία :

Ιστορία της τέχνης Γ΄ Λυκείου

DVD – Ντοκιμαντέρ BBC: Πώς η τέχνη δημιούργησε τον κόσμο

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΜΥΡΙΝΑΣ

ΤΑΞΗ: Β΄

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
(Καλλιτέχνες της Δήμου)

ΜΕΛΗ ΟΜΑΔΑΣ:

1. Λάμπης ☺☺☺
2. Νίκος ☺☺☺
3. Βασίλης ☺☺☺
4. Γιάννης ☺☺☺

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ:2012-2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4
ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	4
ΣΗΜΑΣΙΑ- ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ	4
ΘΕΜΑΤΟΣ	
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	4
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ (ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ)	5
ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	5-8
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	9

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της εργασίας μας έχει να κάνει με τους καλλιτέχνες που ζουν και εργάζονται στη Λήμνο. Αποκομίσαμε πληροφορίες παίρνοντας συνεντεύξεις από τις κυρίες Βάνα Μεργιά, Ζηνοβία Κοντογεωργάκη, Κερούλη Θάλεια και τους κυρίους Θωμά Σφούνη και Paolo. Μας απάντησαν με πολύ προθυμία και ευγένεια στα ερωτήματα που τους θέσαμε και στους προβληματισμούς μας

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Επιθυμούμε να ευχαριστήσουμε για την βοήθεια τους τους καλλιτέχνες Βάνα Μεργιά , Ζηνοβία Κοντογεωργάκη, Κερούλη Θάλεια, Θωμά Σφούνη και Paolo, καθώς και τις καθηγήτριές μας, Κυριλλίδου Φωτεινή και Δρίμτζια Μαρία.

ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο στόχος της εργασίας μας είναι να απαντήσουμε σε όσα ερωτήματα έχουμε θέσει. Σκοπός μας είναι να ερευνήσουμε ποιοι είναι οι καλλιτέχνες της Λήμνου και εάν η καλλιτεχνική τους δραστηριότητα καλύπτει τις βιοποριστικές τους ανάγκες.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα ερωτήματα που θέσαμε είναι

- 1) Ποιος είναι ο λόγος που ασχοληθήκατε με την ζωγραφική ;
- 2) Μπορεί ένας ζωγράφος να κερδίσει αρκετά χρήματα για να συντηρηθεί οικονομικά ;
- 3) Πώς μπορεί να εμπνεύσει το περιβάλλον της Λήμνου ένα καλλιτέχνη ;
- 4) Επηρεάζει ο χαρακτήρας του καλλιτέχνη το έργο του ή επηρεάζεται απ' αυτό;

ΣΗΜΑΣΙΑ – ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΘΕΜΑΤΟΣ

Ασχοληθήκαμε με το θέμα αυτό γιατί το θεωρούμε σημαντικό διότι θέλουμε να εξηγήσουμε στον κόσμο το πώς μπορεί να αποτελέσει ο τόπος μας πηγή έμπνευσης για τους καλλιτέχνες της Λήμνου. Ακόμα μας κίνησε το ενδιαφέρον το πώς καλλιτέχνες από ένα σχετικά μικρό νησί της Ελλάδος μπορούν να γίνουν παράδειγμα προς μίμηση για καλλιτέχνες του εξωτερικού. Τέλος, θα θέλαμε να κάνουμε γνωστό σε εσάς άλλον έναν τόπο της Ελλάδος για τον οποίο πρέπει να είμαστε υπερήφανοι.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Η αφορμή για την εργασία μας ήταν να κάνουμε γνωστό στο κοινό το νησί της Λήμνου και την έμπνευση που αυτή παρέχει στους καλλιτέχνες. Αυτό το καταφέραμε μέσα από τις συνεντεύξεις. Ένας καλλιτέχνης, ο οποίος έκανε γνωστή τη Λήμνο και το κάστρο της μέσα από τα έργα του, είναι ο Ράλλης Κοψίδης.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ (ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ)

Αρχίσαμε την εργασία μας καταγράφοντας ερωτήματα σχετικά με τους στόχους που είχαμε θέσει στην εργασία μας. Για να συγκεντρώσουμε τις πληροφορίες που μας χρειαζόνταν επισκεφθήκαμε την κυρία Ζηνοβία Κοντογεωργάκη, αγιογράφο της Λήμνου και της πήραμε συνέντευξη. Από τις απαντήσεις της μας δόθηκε η ευκαιρία να της κάνουμε περισσότερες και πιο σύνθετες ερωτήσεις. Επίσης, ερευνήσαμε μέσω διαδικτύου για τον Ράλλη Κοψίδη διότι θα θέλαμε να παρουσιάσουμε έναν διάσημο και εκτός Λήμνου ζωγράφο.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η συζήτηση μας οδήγησε στα εξής αποτελέσματα.

Σπουδές

Έμπνευση

Χαρακτήρας

Εμπορικότητα

Ζηνοβία Κοντογεωργάκη,

Αρχικά μας είπε πως αυτό που κάνει ως επάγγελμα το κάνει επειδή της αρέσει πολύ, της άρεσε από μικρή ηλικία να ζωγραφίζει, αλλά επέλεξε να ασχοληθεί συγκεκριμένα με την αγιογραφία γιατί της άρεσε πολύ περισσότερο.

Στην αγιογραφία δεν χρειάζεται να έχει κανείς έμπνευση σε αντίθεση με τη ζωγραφική που πρέπει να εμπνέεται από πολλά για να ζωγραφίσει. Ένας παράγοντας έμπνευσης είναι η Λήμνος με την ήρεμη ατμόσφαιρά της, τη φύση, τη θάλασσα κ.α. Πέτυχε αυτό με το οποίο ήθελε να ασχοληθεί και προσπαθεί να συνδυάζει και την ζωγραφική και το κατάστημά της. Σήμερα το επάγγελμά της αντιμετωπίζει τη δύσκολη οικονομική κατάσταση που συναντούν όλοι οι επαγγελματίες.

Αυτό που κάνει έχει επηρεάσει πολύ την προσωπική της ζωή, έχει πλάσει ένα κομμάτι του χαρακτήρα της και έχει επηρεάσει και τον τρόπο σκέψης της.

Της αρέσει να μεταδίδει στους άλλους αυτό που αποκομίζει από την ζωγραφική γι' αυτό και παραδίδει μαθήματα. Στο επάγγελμα αυτό χρειάζεται να έχεις ταλέντο πάνω από όλα και με κάποια εμπειρία μπορεί κανείς να εξελιχθεί σε αυτό που χρειάζεται για να αποκτήσει πολύ υψηλό επίπεδο.

Το κατάστημα της Κυρίας Κοντογεώργακη βρίσκεται στην κεντρική αγορά την Μύρινας και είναι το μοναδικό κατάστημα στο είδος του , και αυτό που καταλάβαμε όταν εισήλθαμε και θα το διαπιστώσετε και εσείς όταν πάτε. Λέμε αυθεντικό διότι προμηθεύει εκκλησιαστικά αντικείμενα και όχι αντικείμενα που δε σχετίζονται το ένα με το άλλο. Εκτός από αυτό, ό,τι υπάρχει εκεί μέσα είναι δημιουργημένο από την ίδια και αυτό την καθιστά εγγύηση για τον κόσμο που αγοράζει από εκεί. Στις δύσκολες αυτές εποχές, αυτά αξίζουν να σημειωθούν.

Συνάντηση κορυφής

Κερούλη Θάλεια,

Paolo

Θωμά Σφούνη

Με στόχο την επιβεβαίωση των ερωτημάτων μας για τον καθοριστικό ρόλο που παίζει η Λήμνος στην έμπνευση των καλλιτεχνών , πήραμε συνέντευξη από τρεις γνωστούς καλλιτέχνες :τον κύριο Θωμά Σφούνη και την κυρία Κερούλη Θάλεια και Paolo. Οι τρεις αυτοί καλλιτέχνες ειδικεύονται στην ζωγραφική και στη γλυπτική χρησιμοποιώντας και ανακυκλώσιμα υλικά αντίστοιχα.

Οι διαφορές της Νάπολης και της Λήμνου είναι εμφανής για τους καλλιτέχνες μας. Η Λήμνος σε αντίθεση με την Ναπολη τους προσφέρει ένα μαγευτικό φως το οποίο αποτυπώνεται στα έργα τους μέσα από τις διάφορες αποχρώσεις των χρωμάτων που χρησιμοποιούν στα έργα τους. Όπως μας ειπανε οι κοσμογυρισμένοι καλλιτέχνες μας έχουνε παρατηρήσει την διαφορά στις αποχρώσεις του φωτός στον βορά όπου τα χρώματα είναι σκούρα και στην Μεσόγειο όπου τα νησιά της έχουνε φυσικές και φιλικές καμπύλες και τις μη οξείες γραμμές.

Ο καλλιτέχνης μέσα στην καθημερινή του ζωή δέχεται αμέτρητα ερεθίσματα. Ερεθίσματα που του παρέχουν ιδέες τις οποίες τις κρατάει σε σημειώσεις, διότι είναι αμέτρητες. Κάθε καλλιτέχνης ξεφεύγει από τον συνηθισμένο τρόπο που δημιουργεί και αλλάζει υλικά και τρόπο έκφρασης. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις στις οποίες ο καλλιτέχνης παραμένει σε μία συγκεκριμένη μεθοδολογία, όταν αυτή τον εκφράζει απόλυτα.

Ο καλλιτέχνης αποσκοπεί στην ολοκλήρωση του έργου του και στην τελειοποίηση της ιδέας τους. Ως αμοιβή του ο καλλιτέχνης, θεωρεί την ψυχική ικανοποίηση που παίρνει από το μεγαλύτερο κριτή γι' αυτόν, το κοινό του. Η χρηματική αμοιβή είναι εντελώς υποκειμενική αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι τα χρήματα δεν παίζουν κανένα ρόλο γι' αυτόν. Τα χρήματα για τον καλλιτέχνη παίζουν καθαρά βιοποριστικό ρόλο, όπως και για όλους τους ανθρώπους. Τα χρήματα για τον καλλιτέχνη δεν λειτουργούν ως εθισμός, εν μέρει τον αφήνουν παντελώς αδιάφορο.

Βάνα Μεργιά

Γεννημένη στη Λήμνο και από γονείς πρόσφυγες, η κ. Βάνα παντρεύτηκε μικρή και ο σύζυγός της, την στηρίζει μέχρι και τώρα.

Η κυρία Βάνα Μεργιά, έκανε το πρώτο της έργο στη β' γυμνασίου, εμπνευσμένο από το ρομαντισμό, διότι είναι ένας πολύ ευαίσθητος άνθρωπος.

Σε μικρή ηλικία τα περισσότερα έργα της τα έφτιαχνε για γνωστούς. Έκανε πίνακες κατά παραγγελία ως προς τη θεματολογία σε γκαλερί στην Αθήνα. Δεν έχει καταστρέψει πολλά έργα διότι τα λυπάται. Έχει κάνει 3 χρόνια σχέδιο και 4 αγιογραφία. Μας δηλώνει ότι μέσα από την αγιογραφία βγαίνει το πάθος της για τη ζωγραφική, ενώ με την απλή ζωγραφική ξεκουράζεται. Σε κάποια δύσκολη φάση της ζωής της, η ζωγραφική βοήθησε την ψυχή της, να απαλύνει τις πληγές της. Η ζωγράφος μας, λόγω της καταγωγής της από την μικρά Ασία, έχει μια ιδιαίτερη σχέση με πίνακες που περιγράφουν τοπία η στοιχεία της. Επίσης δίδασκε την ζωγραφική σε παιδιά, άλλα πλέον όπως μας είπε το έχει σταματήσει και μαθαίνει την εγγονή της.

Όταν την ρωτήσαμε για την οικονομική κρίση, ότι δεν την επηρέασε στον αισθηματισμό της, άλλα στην οικονομία αν και τα έργα της τα πουλούσε πολύ φθηνά. Κάθε μεριά του σπιτιού της μας λέει πως μπορεί να το χρησιμοποιήσει για να ζωγραφίσει, ακόμα και την τουαλέτα της όπως μας είπε χαριτολογώντας. Τέλος έχει κάνει δωρεές στην Αγία Τριάδα και στον Άγιο Σώζο και η ανταμοιβή της είναι οι θετικές κριτικές που λαμβάνει απο το κοινό και τρέφουν την καρδιά της.

Βιογραφικά στοιχεία για τον Ράλλη Κοψίδα

Ράλλης Κοψίδης

Γεννήθηκε στο Κάστρο Λήμνου το 1929, κατάγεται όμως από την Αλεξανδρούπολη. Από το 1949, και για τέσσερα χρόνια σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών στο εργαστήριο του Ανδρέα Γεωργιάδη και στη συνέχεια μαθήτευσε κοντά στον Φώτιο Κόντογλου (1953-1959) και συνεργάστηκε μαζί του στην ασχολήθηκε επίσης με την αγιογράφηση εκκλησιών στην Ελλάδα, του μοναστηριού του Cheverogne του Βελγίου, και του ναού του Ορθοδόξου Κέντρου του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο Chambesy της Γενεύης. Το τελευταίο αυτό έργο είχε ιδιαίτερη προβολή στον ελληνικό και ξένο τύπο και χαρακτηρίστηκε ως μια προσπάθεια εξεύρευσης μιας νέας εικαστικής μορφολογίας, βασισμένης στην παράδοση αλλά με έντονα προσωπικό ύφος, για την εικονογράφηση ορθόδοξων εκκλησιών.ικονογράφηση εκκλησιών.

Βιβλιογραφία

<http://artemnotes.blogspot.gr/2011/05/1929-2010.html>

Προφορικές Συνεντεύξεις

**Βάνα Μεργιά , Ζηνοβία Κοντογεωργάκη, Κερούλη Θάλεια,
Θωμά Σφούνη και Paolo Incarnato.**

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΜΥΡΙΝΑΣ

ΤΑΞΗ Β΄

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
(Καλλιτεχνική δημιουργία στο σχολείο)

ΟΜΑΔΑ

- 1.Γωγώ ☺☺☺
- 2.Πέρσα ☺☺☺
- 3.Ειρήνη ☺☺☺
- 4.Κική ☺☺☺
- 5.Ρούλα ☺☺☺

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2012-2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
Α. ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	
Β. ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	
Γ. ΣΗΜΑΣΙΑ – ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΘΕΜΑΤΟΣ	
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ(ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ)	
ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	
Α. ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΗΞΑΜΕ ΜΕ ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΘΕΣΑΜΕ	
Β. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ	
Γ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα μας αναφέρεται στην καλλιτεχνική δραστηριότητα στο σχολείο. Αρχικά συζητήσαμε με σκοπό να καταγράψουμε τα ερωτήματα με τα οποία θα ασχοληθούμε. Θέσαμε τέσσερα ερωτήματα και συμπεριλάβαμε μέσα σ' αυτά τα ερωτηματολόγια για να απαντήσουμε πιο ειδικά στα ερωτήματα μας. Στη συνέχεια, καταφύγαμε σε ιστοσελίδες στο διαδίκτυο για να βρούμε κάποιες συγκεκριμένες απαντήσεις σχετικά με το θέμα μας. Έπειτα καταγράψαμε τις απαντήσεις και αρχίσαμε να συντάσσουμε την εργασία με τη σειρά των ερωτημάτων. Τέλος, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι η τέχνη είναι μέσο έκφρασης και επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών και πρέπει να ξεφεύγει από τα πλαίσια των σχολικών μαθημάτων, δηλαδή να μην γίνεται κουραστικό αλλά αντιθέτως ευχάριστο και ιδιαίτερα δημιουργικό.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις καθηγήτριες μας για τη βοήθειά τους και τους συμμαθητές μας, που απάντησαν στα ερωτηματολόγια καθώς και τις Μαρία Μαρινάκη και Αφροδίτη Ζλατάνου που μας βοήθησαν στην επιτυχημένη ολοκλήρωση της ερευνητικής μας εργασίας, παραχωρώντας μας μία συνέντευξη μπροστά στην κάμερα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι στόχοι της εργασίας μας είναι να ερευνήσουμε και να καταγράψουμε τις ωφέλειες που μπορεί να προσφέρει η καλλιτεχνική δραστηριότητα στο μαθητή αλλά και στο ίδιο το σχολείο. Επίσης μέσω αυτής της εργασίας θέλουμε να ευαισθητοποιήσουμε την εκπαιδευτική κοινότητα ώστε να εισαχθεί στο σχολείο το μάθημα των καλλιτεχνικών με σκοπό ο μαθητής να ξεφεύγει από την μονοτονία των υπόλοιπων μαθημάτων και να ξεκουράζει το πνεύμα του.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα ερωτήματα που θέσαμε είναι τι μπορεί να προσφέρει στο μαθητή η ενασχόληση του με τα καλλιτεχνικά στο σχολείο, πώς τα μαθήματα μπορούν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για κάτι καλλιτεχνικό καθώς και τι είδους καλλιτεχνική δραστηριότητα μπορεί να ακολουθήσει ο μαθητής στο σχολείο. Επιπλέον, μοιράσαμε ερωτηματολόγια σε μαθητές της Α' και Β' Λυκείου για τη διευκόλυνσή μας.

ΣΗΜΑΣΙΑ - ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΘΕΜΑΤΟΣ

Το θέμα που επιλέξαμε σαν ομάδα είναι η καλλιτεχνική δραστηριότητα στη σχολική κοινότητα. Αυτό το θέμα είναι αρκετά σημαντικό γιατί μέσω αυτού προσπαθούμε να εντάξουμε τα καλλιτεχνικά και άλλες μορφές τέχνης στο σχολείο χωρίς όμως να έχουν τη μορφή σχολικού μαθήματος που εξετάζεται έστω και ενδοσχολικά. Έτσι, οι μαθητές θα ξεκουράζονται πνευματικά και ψυχικά, θα προβληματίζονται, θα ψυχαγωγούνται, θα εκτονώνονται, θα κρίνουν και θα απελευθερώνουν τις σκέψεις τους.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Η Εικαστική Αγωγή προσφέρει ένα νέο τρόπο θέασης και αντίληψης των πραγμάτων. Μαθαίνει ο μαθητής να συλλαμβάνει τον κόσμο που το περιβάλλει πολυδιάστατα, μέσα από τη μορφή, το σχήμα, το χώρο, την κίνηση. Κάθε παιδί που δημιουργεί αισθάνεται τον ενθουσιασμό της ελεύθερης έκφρασης. Αποκτά φαντασία, γνώση και μπορεί να κρίνει και να προβληματίζεται. Ταυτόχρονα, η ένταξη της τέχνης στο σχολείο αναπτύσσει την κοινωνικότητα, ο μαθητής γίνεται ενεργός, δραστήριος και βελτιώνει τη διάθεσή του για συνεργασία. Όμως δεν πρέπει η προσθήκη της καλλιτεχνικής δημιουργίας στο σχολείο να κινείται στα πλαίσια του σχολικού μαθήματος γιατί οι μαθητές εγκλωβίζονται σε μία αντίληψη που είναι καταπιεστική και ανασταλτική της ελεύθερης έκφρασης. Επίσης, η ένταξη της τέχνης ως μαθήματος δεν παρουσιάζει κανένα παιδαγωγικό ενδιαφέρον καθώς δεν δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να χαρούν τη δημιουργική διεργασία της παρατήρησης, του πειραματισμού και της νοητικής επεξεργασίας για μια προσωπική έκφραση. Κατά συνέπεια, η Εικαστική Αγωγή δεν έχει νόημα όταν παραμένει σε θεωρητικά μόνο πλαίσια και περιορίζεται σε καταγραφή και αποστήθιση ορολογίας. Δεν πρέπει να αναφέρεται μόνο στην αισθητική

εμπειρία αλλά και στην εξοικείωση των μαθητών με τις οπτικές ή άλλες γλώσσες. Επιπλέον, για να εμπνέονται οι μαθητές και να δημιουργούν είναι απαραίτητη η επαφή τους με αυθεντικά έργα τέχνης. Η επαφή αυτή πρέπει να γίνεται με ποικίλους τρόπους και μεθόδους προσέγγισης και ερμηνείας ανάλογα με την ηλικία των μαθητών.

Επίσης η καλλιτεχνική δραστηριότητα στο σχολικό περιβάλλον δεν είναι ανάγκη να είναι μόνο τα εικαστικά. Θα μπορούσε να προστεθεί το θέατρο που είναι μία μορφή τέχνης και έχει την ικανότητα να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην εκπαίδευση και στην εκπαιδευτική διαδικασία, η μουσική, η οποία είναι μία τέχνη και ένας από τους τρόπους με τους οποίους μπορούν οι άνθρωποι να εκφράζονται καλλιτεχνικά, να συμμετέχουν και να επικοινωνούν, να παίζουν και να επινοούν και ο χορός μέσω του οποίου το παιδί απολαμβάνει την κίνηση, εκφράζεται με διαφορετικό τρόπο πέρα από λέξεις και επικοινωνεί με τις κατάλληλες εκφραστικές κινήσεις της ηλικίας του.

Για να πάρουμε πιο συγκεκριμένες απαντήσεις μοιράσαμε συνολικά 23 ερωτηματολόγια σε μαθητές της Α και Β Λυκείου, εκ των οποίων τα 17 ήταν κορίτσια και τα 6 αγόρια. Στην ερώτηση αν οι μαθητές θα ήθελαν να διδάσκονται στο σχολείο καλλιτεχνικά, το 78% των παιδιών απάντησε "ναι" και το 22% "όχι". Στη συνέχεια, στην ερώτηση τι καλλιτεχνικό θα προτιμούσαν να διδάσκονται περισσότερο στο σχολείο, στις 25 απαντήσεις το 20% απάντησε «εικαστικά», το 32% απάντησε «μουσική», το 44% απάντησε «χορό», το 8% απάντησε «Θεατρική Αγωγή», και το 4% απάντησε «γυμναστική». Τέλος στην ερώτηση τι πιστεύουν ότι προσφέρουν τα καλλιτεχνικά στο μαθητή, στις 31 απαντήσεις το 22,5% απάντησε «ηρεμία», το 32,2% απάντησε «ξεκούραση», το 9,6% απάντησε ότι τα καλλιτεχνικά προσφέρουν μάθηση, το 19,3% απάντησε «ωραίο περιβάλλον» και ένα πολύ μικρό ποσοστό 3,2% απάντησε «πονοκέφαλο, βαρεμάρα, δημιουργικότητα, ψυχαγωγία και διεύρυνση πνευματικών οριζόντων».

Η τέχνη είναι εργαλείο εκπαίδευσης, και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να οραματίζονται ένα «διαφορετικό-καινοτόμο σχολείο» ώστε η απερχόμενη γενιά να μπορέσει να συγχωρήσει τα λάθη αυτής της γενιάς.